

DPIA Diftar

Gemeente Lansingerland

29 september 2022

Versie 1.0: definitieve versie

Versiebeheer:

Versie	Datum	Wijzigingen
0.1	15-06	Conceptversie, eerste deel DPIA ter beoordeling voorgelegd aan Lansingerland en Renewi
0.5	10-08	Conceptversie: toevoeging van input Lansingerland en Renewi, en toevoeging input uit risicoworkshop (juni), toevoeging hoofdstuk 4 & 5
0.8	09-09	Versie met feedback vanuit Lansingerland (Privacy Office, en projectmanagement) verwerkt
0.9	29-09	Input Functionaris voor Gegevensbescherming
1.0	14-10	Definitief

DPIA Diftar

Gemeente Lansingerland

Auteurs

Privacy Management Partners:
Sander van der Smissen CIPP/E CIP M
mr. Tess van den Blink CIPP/E

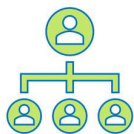
29 september 2022

© Privacy Management Partners 2022

Privacy Management Partners biedt praktische oplossingen voor behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking in overeenstemming met de wet.

Managementsamenvatting	4
Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Introductie DPIA	6
1.3 Scope	7
2 Systematische beschrijving	8
2.1 Gebruik Afvalpas of minicontainer	8
2.2 Registreren van gegevens	8
2.3 Afvalstoffenheffing	9
2.4 Schematisch overzicht proces en gegevens	10
3 Noodzaak en evenredigheid	11
3.1 Doel	11
3.2 Grondslag	11
3.3 Noodzaak en evenredigheid	12
3.4 Bewaar- en gebruikstermijnen	14
3.5 Verwerkingsverantwoordelijkheid	14
3.6 Transparantie en AVG-services	15
4 Persoonlijke en bestuurlijke risico's	16
4.1 Inleiding	16
4.2 Risico's voor de betrokkenen	16
4.3 Bestuurlijke risico's	18
4.3 Risicoclassificatie	19
5 Aanbevelingen	20
5.1 Sturing en toezicht	20
5.2 Risicomanagement	20
5.3 Transparantie	21
5.4 Rekenschap	21
5.5 Legitimiteit	21
5.6 AVG-services	22
5.7 Proportionaliteit en opslagbeperking	22
5.8 Informatiekwaliteit	22
5.9 Doelbinding	23
5.10 Informatiebeveiliging	23

Proceseigenaar
Programmaleider Afval
en Schoon

Risicoscore A1
Organisatie: gering
Betrokkenen: gering

FG-afschrift
Zie pagina 5

Laatste evaluatie
Evaluatiecyclus niet
gestart. Voorstel: 2024

Achtergrond en doel

Een DPIA is een risicoanalyse op processen waarin persoonsgegevens worden verwerkt. Het is erop gericht om tot een procesinrichting te komen met voldoende passende maatregelen voor gegevensbescherming van betrokkenen. Het is een levend document, dat zou moeten worden aangepast zodra het proces verandert of de risico's verschuiven. Daarom is het goed om DPIA's periodiek te evalueren.

Het proces Diftar bevat persoonsgegevens over inwoners (zoals afvalgegevens, adresgegevens en gegevens benodigd voor heffing). Hiervoor werkt de gemeente met samenwerkingspartners waarvan de belangrijkste: Renewi en SVHW.

Noodzaak en evenredigheid

De reden dat de gemeente dit proces uitvoert, vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke taken rondom afvalinzameling en -verwerking, het schoon houden van leefomgeving, en het innen van afvalbelasting. Bovendien heeft de gemeente ook haar eigen beleidsambities na te streven op dit gebied. Deze taken zijn voldoende terug te vinden in wet- en regelgeving. De voorgestelde toepassing van Diftar is in vergelijkbare gevallen effectief gebleken, en (mits uitgevoerd op een doordachte wijze) evenredig.

Risicoclassificatie

Het is belangrijk dat inwoners niet de dupe worden van de gegevensverwerking – daarom is er beoordeling gedaan van de impact. In de risicoclassificaties is rekening gehouden met zowel bestuurlijke risico's als persoonlijke risico's. In de aanloop naar deze DPIA hebben vooral de politieke risico's een prominente plek ingenomen. Dat zijn risico's die weerslag hebben op de gemeente zelf.

Diftar bleek de afgelopen jaren op diverse plekken een heet hangijzer. Uit onze risicobeoordeling is naar voren gekomen dat dit proces is in te richten op een manier met minimale risico's voor betrokkenen (en daardoor ook voor gemeente).

Conclusie

Het moeilijkste zoekwerk zit in het juist opschrijven van de verschillende relaties tussen de samenwerkingspartijen. Dat is van belang om de bijbehorende afspraken (protocollen, verwerkersovereenkomsten) op een juiste manier in te richten. Bovendien zijn er een aantal zaken technisch in te regelen, die ervoor zorgen dat opslag en uitwisseling van gegevens voldoende beschermd zijn. Dit laatste moet goed te realiseren zijn in samenwerking met degenen binnen de gemeente die verantwoordelijk zijn voor informatiebeveiliging. Met name door risico's op gebied van zorgen van inwoners (persoonlijk) of reputatieschade voor de gemeente (bestuurlijk), is communicatie belangrijk. Door goede uitleg van het proces, voldoet de gemeente niet alleen aan de informatieplicht uit de AVG maar ook aan elders gestelde eisen aan een transparante overheid.

Aanbevelingen

AVG-principes	Advies
1. Sturing en toezicht	- Wijs een proceseigenaar aan en-, of wanneer deze al bestaat: leg dit vast. - Pas de DPIA na afronding van de testfase aan met eventuele nieuwe functionaliteiten, bewaartermijnen, afspraken of andere procesveranderingen. - Beoordeel periodiek of de maatregelen nog passend zijn.
2. Risicomanagement	- Controleer de nieuwe verwerkersovereenkomst die wordt afgesloten met Renewi. Let met name op de sub-verwerkers in de overeenkomst. Maak daarnaast afspraken over het toetsen van de verplichtingen uit de overeenkomst. - Pas het dataprotocol aan. Dit protocol regelt de verplichtingen tussen zelfstandige verwerkingsverantwoordelijken, dit zijn gemeente Lansingerland en SVHW.
3. Transparantie	- Controleer of de communicatie naar de inwoners omtrent Diftar voldoet aan alle vereisten uit de AVG omtrent informatievoorziening over gegevens. Stel desgewenst een privacyverklaring op.
4. Rekenschap	- Deel de uitkomsten van de DPIA met belanghebbenden. - Neem het proces van Diftar op in het verwerkingsregister van de gemeente. - Laat deze DPIA vaststellen door het College en informeer Raad.
5. Legitimiteit	- Wees goed op de hoogte van de (solide) juridische onderbouwing van de legitimiteit van Diftar, in geval van potentiële vragen, klachten of verzoeken van inwoners of journalisten. - Draag zorg voor het verankeren van de nieuwe tarieven – die worden gebruikt met de invoering van Diftar – in de Afvalstoffenverordening.
6. AVG-services	- Zorg dat betrokkenen hun AVG-rechten kunnen uitoefenen en deze rechten binnen het Diftar proces (technisch) kunnen worden gefaciliteerd.
7. Proportionaliteit & opslagbeperking	- Zorg ervoor dat de juiste bewaartermijnen worden vastgesteld en nageleefd. De gemeente draagt ook de verantwoordelijkheid dat Renewi deze termijnen naleeft.
8. Informatiekwaliteit	- Zorg voor waarborgen die maken dat de informatie waarmee wordt gewerkt actueel blijft.
9. Doelbinding	- Zorg dat de huidige persoonsgegevens alleen worden gebruikt voor de doelen die staan beschreven in paragraaf 3.1. Mocht er toch een wens zijn om gegevens ook voor andere doelen te gebruiken, voer dan een verenigbaarheidstoets uit en verwerk dit in de huidige DPIA.
10. Informatiebeveiliging	- Zorg dat toegang tot systemen (zowel binnen de gemeente als bij Renewi en SVHW en eventuele onderaannemers) wordt afgeschermd met autorisaties en controleer deze autorisaties periodiek c.q. laat deze periodiek door de verwerkers (Renewi/SVHW) controleren en hierover verantwoording afleggen. - Maak gebruik van- en sluit aan bij bestaande gemeentelijke procedures rondom informatiebeveiliging. - Betrek de informatiebeveiligingskolom (CISO) bij inrichting van het proces.

Input FG

De FG heeft kennis genomen van de uitgevoerde DPIA en stelt vast dat de DPIA voldoet aan de eisen die de AVG hieraan stelt (hierbij is gebruik gemaakt van de criteria die in bijlage 2 van de 'richtsnoeren voor gegevensbeschermingseffectbeoordelingen', zie https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/wp248_rev.01_nl.pdf).

De risico's van de toekomstige verwerking(en) in het kader van Diftar zijn adequaat in beeld gebracht en voorzien van een advies om de risico's te beheersen. Advies is om de hiervoor genoemde aanbevelingen te beleggen bij actiehouders (per actiepunten en een overkoepelende verantwoordelijke, de verantwoordelijke medewerker voor het contract met Renewi).

Specifieke aandacht is nog nodig voor de verwerkersovereenkomsten met Renewi en SVHW. In deze DPIA staan op een aantal plaatsen aanbevelingen c.q. zaken die opgenomen moeten worden in deze overeenkomsten en dat daarop wordt toegezien. Het is zaak deze (toezichts)taak expliciet te beleggen, bijvoorbeeld bij de accountmanager contract met Renewi (waarbij de PO en CISO als adviseur optreden).

1.1 Aanleiding

Om duurzaam (her)gebruik van afval te stimuleren, heeft het rijk in 2014 samen met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en andere overheidsinstanties het uitvoeringsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG) opgesteld. De doelstelling van het VANG-programma was om 75% afvalscheiding en/of hooguit 100 kilo restafval per inwoner in 2020 te realiseren. Op dit moment voldoet gemeente Lansingerland (hierna: Lansingerland) niet aan de doelstellingen. Om het VANG-programma tegemoet te komen heeft de gemeenteraad van Lansingerland op 25 maart 2021 een nieuw afvalbeleid vastgesteld. Per 1 januari 2023 is het de bedoeling dat inwoners naast een vast deel afvalstoffenheffing ook een deel variabel gaan betalen. Het variabele deel is afhankelijk van de hoeveelheid (gemeten in het aantal aanbiedingen) restafval die een huishouden in een jaar aanbiedt. Dit systeem van afvalstoffenheffing staat beter bekend als: gedifferentieerde tarieven (hierna: Diftar).

In 2020 werd vastgesteld dat er per inwoner van Lansingerland per jaar ruim 200 kilogram restafval nog ongescheiden werd aangeboden voor verwerking. Lansingerland heeft als doel gesteld om eind 2025 een scheidingsresultaat van 75% of hoger te hebben en/of onder de 100 kilogram ongescheiden restafval per inwoner per jaar uit te komen. In 2026 wordt de volgende stap in het Afvalbeleid gezet om naar volledig circulair en 0 kilogram restafval te gaan in 2050.

Binnen het nieuwe Diftar afvalinzamelingsproces worden persoonsgegevens verwerkt. Gezien de schaal en de politieke gevoeligheid van het proces, is het van belang om hier - in overeenstemming met de AVG – een *data protection impact assessment* (DPIA) op uit te voeren. Deze DPIA zal ervoor zorgen dat de mogelijke risico's die inwoners kunnen ondervinden worden geanalyseerd en dat daar passende waarborgen op worden getroffen. Het is voor Lansingerland van belang dat de verwerking veilig, secuur en passend wordt vormgegeven.

1.2 Introductie DPIA

Een DPIA (de officiële Nederlandse naam is 'gegevensbeschermingseffectbeoordeling') is letterlijk wat het woord aangeeft. Goede DPIA's maken inzichtelijk op welke manier effectieve gegevensbescherming in de zin van de AVG wordt geboden ('passend'). Effectieve bescherming betekent dat *personen* (dus niet zozeer gegevens) adequaat beschermd worden tegen de risico's die met gegevensverwerking gepaard gaan. Passende gegevensbescherming is op zichzelf een grondrecht en is er tegelijkertijd op gericht om ook de andere grondrechten te beschermen, zoals het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het recht op veiligheid. Door een DPIA uit te laten voeren, stelt gemeente Lansingerland zich in essentie de vraag hoe Diftar kan worden ingezet op een manier waarbij grondrechten van de inwoners worden gerespecteerd.

De AVG schrijft voor dat onderzochte risico's realistisch moeten zijn, dus niet theoretisch c.q. vergezocht ('objectieve beoordeling van ernst en waarschijnlijkheid'). In deze DPIA gebruiken we een AVG-risicoschaal, de 'Schaal van erg' om zowel het bruto-, als het netto risico van het Diftar proces inzichtelijk te maken. De Schaal van erg maakt het tevens mogelijk om risico's te wegen en te waarderen met behulp van een getal. Dat getal drukt de grootte van het risico uit, wat helpt bij het stellen van prioriteiten. Vergelijkbaar met windkracht 1, 2, 3 et cetera, hanteren wij de indeling 'o' (laagste risicocategorie) tot en met C3 (hoogste risicocategorie) – waarbij de letter staat voor het bestuurlijk risico en het cijfer voor het persoonlijk risico.

Om dit alles te kunnen doen, zijn vier logische denkstappen nodig – ze staan ook in de AVG:

1. **Analyse van de voorgenomen werkwijze:** hoe ziet dat er precies uit en van welke informatievoorzieningen wordt hierbij gebruik gemaakt?

2. **Analyse van de functionele informatiebehoefte:** los van de huidige werkwijze; welke informatie is er nou werkelijk nodig voor een goed gebruik van het Diftar systeem, welke informatie is noodzakelijk om zorgvuldige afwegingen te kunnen maken (vgl. het zorgvuldigheidsbeginsel in de Awb) en hoe lang moet die informatie 'acuut' beschikbaar zijn (gebruikstermijn) of in ieder geval gemakkelijk raadpleegbaar (bewaartermijn)?
3. **Analyse van de bruto risico's:** kijkend naar de voorgenomen werkwijze en de functionele informatiebehoefte, én beschermingsmaatregelen wegdenkend, wat voor 'rampscenario's' zijn dan redelijkerwijs voorzienbaar en hoe beschadigend is dat dan voor personen?
4. **Analyse van de benodigde beheersmaatregelen:** nu de rampscenario's bekend zijn, welke mix van organisatorische en technische maatregelen vloeien logischerwijs voort uit stappen 1 t/m 3 om problemen doeltreffend (effectief) en doelmatig (efficiënt) te voorkomen?

Stap 4 levert een concrete lijst op van praktische beheersmaatregelen op managementniveau; dat wil zeggen de hoofdkenmerken van een AVG-conforme aanpak (kwaliteitseisen, kritische prestatie indicatoren). De controlevraag is of op die manier het bruto risico is gereduceerd tot een acceptabel netto risico. Of uitgedrukt op de Schaal van erg: lukt het op deze manier om het bruto risico te reduceren tot een 'o' of een A1-waarde?

Een DPIA is een risicoanalyse en geen audit. Dat neemt niet weg dat er raakvlakken zijn. Want tijdens de uitvoering van de DPIA ontstaat vrijwel automatisch een beeld van de mate waarin een organisatie er al in geslaagd is om passende maatregelen te treffen, en op die manier te voldoen aan de AVG – bewust, onbewust of vanuit een andere insteek. Bestaande maatregelen worden bovendien op een bepaalde manier geëvalueerd: in welke mate dragen ze bij aan de oplossing. In die zin bevordert een DPIA slimmere inzet van middelen.

1.3 Scope

Deze DPIA richt zich op het Diftar-proces. Wij kijken op een globaal niveau naar de gegevensverwerkingen die worden gedaan door gemeente Lansingerland, Renewi en haar onderaannemers, en Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW). Deze DPIA is onder andere gebaseerd op de volgende informatie:

- Afvalbeleid Lansingerland 2021-2025 "Van afval naar grondstof - op weg naar volledig circulair in 2050";
- Concept Dataprotocol RENEWI – SVHW – Lansingerland 2021;
- Verwerkersovereenkomst Renewi – Lansingerland concept 2022;
- Raadsvoorstel Gemeente Lansingerland BR2100002;
- DPIA-workshop met (uitvoerende) ambtenaren van de gemeente, medewerkers van Renewi;
- Feedbackmomenten ter validatie van bevindingen.

2 Systematische beschrijving

In dit hoofdstuk wordt het werkproces van het Diftar-proces beschreven, met een nadruk op de daarin verwerkte persoonsgegevens. De gehele datacyclus – van verzameling tot vernietiging zal in kaart worden gebracht. Het Diftar-proces is in te delen in drie processtappen waarbij het proces is onder te verdelen in twee deelprocessen. Een daarvan betreft de afvalpas die toegang geeft tot een (ondergrondse) verzamelcontainer en de andere beschrijft de adres gebonden minicontainer. Per stap worden beide deelprocessen apart besproken.

2.1 Gebruik Afvalpas of minicontainer

Voor het ontdoen van restafval maakt een woonadres gebruik van een adres gebonden minicontainer of van een verzamelcontainer. Deze toewijzing wordt door de gemeente bepaald.

Afvalpas

Per woonadres is een afvalpas beschikbaar waarmee de bewoners toegang krijgen tot een (ondergrondse) verzamelcontainer voor restafval. Renewi levert de eerste afvalpas wanneer een woning wordt opgeleverd. In geval van kwijtraken of beschadigen kan via MijnAfvalWijzer.nl een nieuwe pas worden aangevraagd. Renewi beheert het aanvraag en gebruiksproces van de afvalpassen. De pas is gekoppeld aan een bepaald adres en zo registreert de container het aantal aanbiedingen per huishouden. Meer specifiek bevat de container een Identificatie-, Registratie- en Datacommunicatiesysteem (IRDC-systeem). Het IRDC-systeem werkt als een slotvoorziening dat enkel kan worden ontgrendeld met een afvalpas. Bij het aanbieden van de pas registreert de container de adresgegevens van de eigenaar van de pas. In geval van een niet werkende pas of paslezer treedt het protocol 'uitzoeken en herstel' via Renewi in werking.

Minicontainer

Voor de minicontainer restafval wordt er per woonadres een gechipte container gekoppeld aan dit adres. Renewi levert de minicontainers, inclusief registratiechip en adressticker, op het moment dat de woning wordt opgeleverd aan de bewoners. Wanneer containers beschadigt raken of kwijtraken kan dit worden doorgegeven via MijnAfvalWijzer.nl en pakt Renewi dit op. Alleen de gechipte containers worden herkend en geaccepteerd door de vrachtwagen, de chip werkt op deze manier als ware als sleutel voor toegang tot de vrachtwagen. Niet gechipte restafval containers worden dus niet geleegd. In geval van niet gechipte minicontainer of beschadigde chip treedt het protocol 'uitzoeken en herstel' via Renewi in werking. Alle gechipte containers worden herkend door de vrachtwagen, waarbij enkel de toegestane containers/chips – die op de 'white list' staan – worden geleegd. Geblokkeerde chips/containers en containers zonder chip worden niet geleegd. Er vindt een registratie plaats van de containers welke zijn aangeboden met een geblokkeerde chip.

2.2 Registreren van gegevens

Afvalpas

De adresgegevens en het aantal aanbiedingen van de pas worden verzameld door de container en door Renewi geregistreerd. Dit doet Renewi binnen het beheersysteem *Administrative Waste Management Systems* (AWRS). AWRS is het systeem van Mic-O-Data, een onderaannemer van Renewi.

Minicontainer

Elke lediging is gekoppeld aan een chip, deze chip is gekoppeld aan een container en de container is gekoppeld aan een adres. Zo wordt elke lediging geregistreerd onder vermelding van het gekoppelde adres. Het registreren gebeurt door de vrachtwagen door middel van het Container Management System (CMS). Deze gegevens worden vervolgens verzonden naar Jama. De ledigingen worden voorts per actie en per geregistreerde chip automatisch geregistreerd in het softwaresysteem ICBIS waar

Renewi gebruik van maakt. Bij weigering van het CMS stuurt Renewi een vervangende wagen of gebruikt een handheld om de lediging te registreren.

Vanuit ICBIS wordt er voor de minicontainers (op basis van de STOSAG-Standaard) een autorisatielijst, op basis van XML, verstuurd naar Jama. Jama verschaft het Identificatie- en communicatiesysteem t.b.v. de ledigingen van de container. De verzending naar Jama vindt elke dag omstreeks 02:15 uur, beveiligd met Basic Authentication, plaats. In deze autorisatielijst zitten alle chips van de betreffende gemeente. In deze lijst is te zien dat er vanuit ICBIS de volgende informatie wordt opgestuurd:

- *Chip-Id:* Het unieke nummer van de chip.
- *Authorized:* Deze waarde geeft de autorisatie om te ledigen aan.
 - Bij een negatieve autorisatie wordt ook het element ReasonNoAuthorization toegevoegd met een bijbehorende code. Deze code representeert de reden voor negatieve autorisatie.
- *Fraction:* De fractie (afvalsoort) van de te ledigen container.

Een chip, welke wordt 'losgekoppeld' van een container, kan niet per direct worden gekoppeld aan een 'nieuwe' container en bijhorend 'nieuw' adres. Dit is pas mogelijk na een langere tijd (enkele maanden). Hiermee wordt voorkomen dat ledigingen onterecht aan de verkeerde container en het daaraan gekoppelde adres worden toegekend.

Gegevensdeling met SVHW

Renewi stuurt vervolgens de voornoemde gegevens – van zowel de afvalpas als de minicontainer – in een Excel-bestand naar SVHW, zoals volgt uit het Dataprotocol. De uitlevering van gegevens vindt plaats via een SFTP-server welke door het SVHW wordt aangeboden en onderhouden.¹ Verder moeten de door Renewi, SVHW en de gemeente overeengekomen afspraken uit het Dataprotocol worden nageleefd.

2.3 Afvalstoffenheffing

Afvalpas

Het SVHW ontvangt via de Landelijke Voorziening Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en van de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) actuele adresgegevens. Nadat SVHW adres- en stortgegevens van Renewi heeft ontvangen, voegt zij hier telkens waar nodig een belastingobjectnummer (objectcode) aan toe. Het belastingobjectnummer (objectcode) is een uniek SVHW-nummer. Dit nummer inclusief de gegevens die Renewi heeft toegestuurd, ontvangt Renewi weer als een volledig Excel-bestand. Doordat beide partijen maar een gedeelte van de informatie hebben moeten zij het Excel-bestand met elkaar te delen. Zo kunnen de partijen de benodigde informatie ter uitvoering van hun werkzaamheden controleren op juistheid en actualiteit. Dit draagt bij aan de datakwaliteit en dat informatie juist en toereikend is. Vervolgens heft SVHW op basis van het aantal aanbiedingen van de pas het variabele deel van de heffing. SVHW brengt hierbij in kaart hoeveel aanbiedingen er maandelijks per huishouden zijn gedaan via een restafvalteller.

Minicontainer

Het SVHW ontvangt via de Landelijke Voorziening Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en van de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) actuele adresgegevens. Nadat SVHW van Renewi de ledigingsgegevens heeft ontvangen, heft zij aan de hand van het aantal ledigingen van de minicontainer het variabele deel van de heffing. SVHW brengt hierbij in kaart hoeveel aanbiedingen er maandelijks per huishouden zijn gedaan via een restafvalteller. Ook hier hanteert SVHW een eigen belastingobjectnummer per adres. Dit nummer inclusief de gegevens die Renewi heeft toegestuurd, ontvangt Renewi weer als een volledig Excel-bestand, in het kader van datakwaliteit.

¹ SFTP (Secure File Transfer Protocol) is een protocol voor file transfer dat gebruikmaakt van een set hulpprogramma's die veilige toegang bieden tot een externe computer om veilige communicatie mogelijk te maken.

2.4 Schematisch overzicht proces en gegevens

In het Diftar-proces worden persoonsgegevens verwerkt (zoals bijvoorbeeld adres en aantal aanbiedingen). De verwerking van persoonsgegevens vindt plaats binnen alle drie de hierboven beschreven processtappen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van (de categorieën van) verwerkte persoonsgegevens, betrokkenen, ontvangers en systemen.

Processtap	Persoonsgegevens	Betrokkenen	Ontvangers	Systemen
Gebruik container / Afvalpas	- Adresgegevens - Chipnummer container - Pasnummer afvalpas - Afvalgegevens (aantal aanbiedingen/ledigingen)	Inwoners gemeente Lansingerland	<i>Extern:</i> Renewi	- Container Management System (CMS) - AWRS - ICBIS - IRDC-systeem
Registratie van gegevens	- Adresgegevens - Chipnummer container - Pasnummer afvalpas - Afvalgegevens (aantal aanbiedingen/ledigingen) 'Authorized' 'Fraction'	Inwoners gemeente Lansingerland	<i>Extern:</i> Renewi, JAMA & SVHW	- Container Management System (CMS) - AWRS - ICBIS - Microsoft Azure
Afvalstoffenheffing	- Adresgegevens - Naam bewoner - Naam huiseigenaar - Adres huiseigenaar - Bankrekeningnummer - Belastingobjectnummer	Inwoners gemeente Lansingerland	<i>Extern:</i> SVHW	Gegevensuitwisseling vindt plaats via een SFTP-server

3 Noodzaak en evenredigheid

Na de systematische beschrijving van het Diftar-proces, bepalen we in dit hoofdstuk de noodzakelijkheid en evenredigheid van de verwerking. Dat doen we door het doel van de verwerking helder te formuleren en te onderzoeken hoe de verwerking bijdraagt aan het behalen van dit doel. Daarbij staan we stil bij de grondslag, de verwerkingsverantwoordelijkheid én de vraag of de gegevensverwerking op een minder ingrijpende manier kan worden vormgegeven.

3.1 Doel

Het doel van Diftar is in het algemeen het reduceren van de hoeveelheid ongescheiden restafval. Concreter leidt dat eveneens tot het behalen van de landelijke doelstelling (VANG) en zet men hiermee de koers naar interne doelstellingen uit de Duurzaamheidsvisie.

De hoeveelheid ongescheiden restafval moet worden verlaagd. Lansingerland heeft als doelstelling om in 2026 van 200 kilogram naar 100 kilogram ongescheiden restafval per inwoner per jaar te gaan en/of naar een scheidingspercentage van 75%. Tijdens de workshop zijn ook nog de volgende gezamenlijke (neven)doelen vastgesteld:

- Efficiencyverbetering door routebepaling bij het ophalen van afval. Door gegevens te verwerken kan de beste/snelste ophaalroute van de wagens worden bepaald².
- Tegengaan van misbruik van afvaldumping op niet aangewezen plekken (afvaldumping).

3.2 Grondslag

Om persoonsgegevens legitiem te mogen verwerken, moeten verwerkingsverantwoordelijken een geldige grondslag hebben. De beschreven gegevensverwerkingen vallen onder grondslag van *taken van algemeen belang*³. Dat betekent in het algemeen dat de gemeente persoonsgegevens kan verwerken als dat een algemeen belang dient. Het algemene belang in deze is verankerd in de Wet milieubeheer, waaruit blijkt dat gemeenten een rol hebben in, onder andere, de gescheiden inzameling van huisvuil.

Uitwerking algemeen belang

Breder gezegd hebben gemeenten de taak om een veilige en schone leegomgeving te creëren voor hun inwoners. In dat verband vormt het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen een belangrijk onderdeel van het schoonmaken en schoonhouden van een stad. Meer specifiek hebben gemeenten op grond van *artikel 10.21 Wet milieubeheer* een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval. Daarnaast kan de gemeente op grond van *artikel 15.33 Wet milieubeheer* tezamen met *artikel 149 van de Gemeentewet* een heffing voor afvalstoffen instellen.

² Efficiencyverbetering door routebepaling is niet specifiek vastgelegd als primair doel. Het bestaan van nevendoeleinden betekent dat persoonsgegevens mogelijk voor een ander doel zullen worden verwerkt dan waarvoor de gegevens aanvankelijk zijn verzameld. Dat is geen probleem indien er sprake is van verenigbaarheid (artikel 6.4 AVG). De persoonsgegevens worden verwerkt in het kader van *het reduceren van de hoeveelheid ongescheiden afval*. Er zal minder afval worden aangeboden, waardoor er minder afval moet worden opgehaald. Het is logisch dat de gemeente de routes wil optimaliseren, zodat de wagens de beste/snelste route kunnen rijden. Dit scheelt in tijd en uitstoot van CO₂. In het kader van verduurzaming is dit gunstig. Voor dit nevendoeel worden alleen normale persoonsgegevens verwerkt. De gevolgen voor betrokkenen zijn laag, met name door het aggregatieniveau. Aanbiedingen worden een groep mensen gedaan waardoor herleidbaarheid niet vanzelfsprekend is. Het enige wat duidelijk wordt, is dat er in bepaalde wijken meer wordt aangeboden dan in andere wijken. Dit wordt ook inzichtelijk gemaakt bij het bepalen van het tarief. Het nevendoeel is daarom niet onverenigbaar met het doel waarvoor de persoonsgegevens in eerste instantie worden verwerkt. Naar onze inschatting zijn de nevendoeleinden niet problematisch.

³ Artikel 6, eerste lid, onder e, van de AVG.

Gemeente Lansingerland heeft tot en met 2021 hieraan verdere uitvoering gegeven middels een verordening⁴ en uitvoeringsbesluit⁵. Er is dus een duidelijke taak weggelegd voor de gemeente om heffingen voor afvalstoffen in te voeren. Lansingerland heeft in haar huidige Afvalbeleid⁶ vastgesteld gebruik te gaan maken van gedifferentieerd tarief op restafval (Diftar) vanaf 2023. Het Diftar-proces heeft momenteel nog geen verankering in een gemeentelijke verordening. De gemeenteraad stelt in december dit jaar de nieuwe (Diftar) tarieven vast. Deze worden vastgelegd in een tabel in de Afvalstoffenverordening Lansingerland.

3.3 Noodzaak en evenredigheid

De beoordeling van noodzaak en evenredigheid van de verwerking bestaat uit drie primaire onderdelen:

- Draagt de verwerking effectief bij aan het doel?
- Staan de verwerkingen in verhouding tot het te bereiken doel?
- Is de verwerking op een andere, minder ingrijpende manier mogelijk?

Effectiviteit

Empirische onderzoeken naar de effectiviteit van Diftar zijn wereldwijd uitgevoerd, waaronder ook in Nederland. Deze onderzoeken tonen aan dat Diftar een succesvol instrument is om de hoeveelheid restafval te verminderen en meer gescheiden recyclebare grondstoffen in te zamelen. De landelijke afvalcijfers van Nederlandse gemeenten spreken voor zich: in 2019 hebben inwoners in gemeenten zonder Diftar gemiddeld circa 182 kg fijn huishoudelijk restafval (CBS, 2020) per persoon ingezameld, ten opzichte van 94 kg per persoon in gemeente mét Diftar. Dit is een verschil van 88 kg.⁷

Het verwerken van persoonsgegevens draagt binnen dit proces effectief bij aan het doel. Om met een gedifferentieerd tarief te rekenen op grond van het ongescheiden afval van inwoners, moeten er persoonsgegevens worden verwerkt. De hoogte van het tarief wordt namelijk bepaald aan de hand van het aantal keer dat een huishouden ongescheiden afval aanbiedt. Zonder persoonsgegevens is het onmogelijk om de heffingen op het ongescheiden afval per huishouden te kunnen innen.

Belang

Om te bepalen of de verwerkingen in verhouding staan tot het te behalen doel, moet eerst het belang van de verwerking bepaald worden. Het Diftar-proces draagt bij aan een grotere landelijke doelstelling, namelijk het stimuleren van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In een circulaire economie worden producten efficiënter ontworpen en materialen zoveel mogelijk hergebruikt. Niet alleen levert dit een besparing van grondstoffen op, ook draagt het bij aan minder CO₂-uitstoot en stimuleert het innovatie en werkgelegenheid. Een circulaire economie is dus het ideaalbeeld en het eerder besproken VANG-programma is daar een concrete uitwerking van. Het Rijk verwacht van gemeenten dat zij zelf bijdragen aan het realiseren van een circulaire economie. Met de invoering van het onderhavige Diftar-proces draagt Lansingerland bij aan die landelijke doelstellingen.

Noodzaak gegevensverwerking

Om de noodzakelijkheid te toetsen moet er een afweging van alternatieven en belangen plaatsvinden. In de zaak *Arnhemse afvalpas*⁸ is er sprake een vergelijkbare situatie. De Raad van State oordeelde omtrent de noodzakelijkheid van deze verwerkingen, dat het enkele feit dat huishoudelijk afval kan worden ingezameld zonder persoonsgegevens te verwerken, niet betekent dat de

⁴ Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Lansingerland houdende regels omtrent de heffing en de invordering van de afvalstoffenheffing (Verordening afvalstoffenheffing 2021).

⁵ Besluit van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lansingerland houdende regels omtrent de afvalstoffenverordening (Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Lansingerland 2020).

⁶ Afvalbeleid Lansingerland 2021-2025 "Van afval naar grondstof - op weg naar volledig circulair in 2050".

⁷ IPR Normag, 'Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer', 25 januari 2021, p.25.

⁸ ECLI:NL:RVS:2021:1420.

persoonsgegevensverwerkingen die in dit kader worden verricht, niet noodzakelijk zijn. Daarvoor is vereist dat er andere wijzen van vervulling van de taak van algemeen belang zijn waarmee hetzelfde doel kan worden bereikt of dat de verwerking disproportioneel is. De gemeente moet in dit kader alternatieven aandragen, maar de bewijslast wordt niet omgedraaid. Dat wil zeggen dat gemeenten niet hoeven te bewijzen dat er andere wijzen zijn om invulling te geven aan de taak van algemeen belang.

In het onderhavige geval moet Lansingerland kunnen aantonen dat een verwerking noodzakelijk is voor het behalen van een bepaald doel. De reden dat Lansingerland heeft gekozen voor het invoeren van het Diftar-systeem, is omdat er op deze manier met het effectieve middel van een variabel tarief kan worden gewerkt (zie hoofdstuk effectiviteit). De gemeente heeft bovendien de effectiviteit van het middel afgezet tegen alternatieven om zo te beoordelen of er op een andere wijze effectiever gewerkt kan worden⁹. Dankzij de gebleken effectiviteit en de afwezigheid van betere alternatieven, is er enige vorm van gegevensverwerking noodzakelijk om dit proces goed vorm te geven.

De vraag is echter: *hoeveel- en welke gegevens zijn er nodig en hoe voldoe je aan het principe van dataminimalisatie?* Onderstaande tabel geeft de persoonsgegevens weer; de tweede kolom toont de onderbouwing voor die gegevensverwerking (noodzaak).

Categorieën persoonsgegevens	Noodzaak ('waarom heb ik dit nodig?')
Normale persoonsgegevens¹⁰	
Adresgegevens bewoner/huiseigenaar	Om de container(chip) of afvalpas aan het adres te koppelen.
Afval gegevens (aantal aangeboden ledigingen)	Om het variabele heffingsgedeelte te kunnen bepalen.
Chipnummer container	Om de container aan het adres te koppelen.
Datum afvalaanbiedingen	Om te bepalen wanneer een lediging aangeboden is.
Belastingobjectnummer	Om de afvalstoffenheffing te koppelen aan het adres.
Pasnummer afvalpas	Om de afvalpas aan het adres te koppelen.
Voor- en achternaam bewoners	Om de bewoners van het adres te identificeren en verifiëren.
Voor- en achternaam huiseigenaar	Om de eigenaar van het adres te identificeren en verifiëren.
Gevoelige persoonsgegevens¹¹	
Bankrekeningnummer	SVHW heeft dit nodig om de heffing te kunnen verrekenen.
Bijzondere persoonsgegevens¹²	
-	-

Evenredigheid

Dat brengt ons bij de evenredigheid van de verwerking – hoe verhoudt de inbreuk zich tot het te behalen doel? Zoals eerder beschreven is het verwerken van persoonsgegevens noodzakelijk om te werken met een variabel tarief en zo te voldoen aan de landelijke VANG-doelstellingen. Daarnaast kan uit analyse van de zaak *Arnhemse afvalpas* worden geconcludeerd dat het algemene belang (het belang van gemeenten om hun wettelijke taak behoorlijk te kunnen vervullen en de daarmee samenhangende doelstellingen van het Rijk) zwaarder weegt dan het individuele belang van betrokkenen. Al met al maakt dat de verwerkingen, mits zij passend zijn vormgegeven, evenredig zijn.

⁹ Dit scenario-onderzoek is onder andere terug te lezen in: Afvalbeleid Lansingerland 2021-2025 "Van afval naar grondstof - op weg naar volledig circulair in 2050".

¹⁰ 'Normale' persoonsgegevens zijn gegevens die herleidbaar zijn tot een individu, maar geen aanvullende gevoeligheid kennen. Denk hierbij aan contactgegevens, e-mailadres, gezinssamenstelling.

¹¹ Gevoelige gegevens zijn persoonsgegevens die niet worden gekenmerkt als bijzondere gegevens (zie hieronder), maar waar wel extra voorzichtig omgegaan mee moet worden. Denk aan financiële gegevens, locatiegegevens en gegevens over kinderen.

¹² Bijzondere persoonsgegevens zijn binnen de AVG gedefinieerd in artikel 9. Het gaat hierbij om zéér gevoelige gegevens, bijvoorbeeld over gegevens die medisch, religieus, levensbeschouwelijke overtuiging, vakbond, biometrisch of seksueel van aard zijn.

3.4 Bewaar- en gebruikstermijnen

In artikel 5 AVG staat de verplichting voor opslagbeperking beschreven. Dit betekent dat gegevens niet langer bewaard mogen worden dan noodzakelijk (of wettelijk verplicht). Hierbij is het logisch om onderscheid te maken tussen gebruikerstermijnen ('hoe lang heb je het nodig?') en bewaartermijnen ('hoe lang moet je het bewaren').

Het is nog onduidelijk of er voor dit proces wettelijke verplichtingen zijn voor het bewaren van persoonsgegevens. Wettelijke verplichtingen moeten worden nageleefd. Indien er geen wettelijke verplichtingen zijn, kan de bewaartermijn zelf worden bepaald. In beginsel mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk.

Ter indicatie staat in de VNG-selectielijst¹³ dat voor afvalinzameling en afvalcontainers er een bewaartermijn is van 7 jaar.

3.5 Verwerkingsverantwoordelijkheid

In het onderstaande overzicht staan de rollen die er bestaan in de AVG beschreven van alle partijen die betrokken zijn bij het Diftarproces.

Ketenpartner	Rol
Gemeente Lansingerland	Verwerkingsverantwoordelijke voor het afvalbeleid in Lansingerland.
Renewi	Verwerker van gemeente Lansingerland. Renewi beheert het afvalproces van de gemeente.
SVHW	SVHW is op grond van de 'Gemeenschappelijke Regeling SVHW 2015' zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke en regelt dat de afvalstoffenheffingen worden betaald binnen gemeente Lansingerland. SVHW maakt zelf een match tussen de geregistreerde gegevens en de huishoudens om te bepalen wat er per huishouden moet worden betaald. ¹⁴
Mic-O-Data	Dit is een sub-verwerker van Renewi. Voor de verzamelcontainers met afvalpas komen de registraties terecht in AWRIS. Dit is het systeem dat door Mic-O-Data wordt geleverd aan Renewi.
Jama Connect	Dit is een sub-verwerker van Renewi. Voor de minicontainers wordt de data opgevangen door het CMS-systeem en de data komt vervolgens in ICBIS terecht. Dit loopt via Jama die de gegevens ontvangt en doorzend. Jama verschaft het Identificatie- en communicatiesysteem t.b.v. de ledigingen van de container.
DBI Container Service B.V.	Dit is een sub-verwerker van Renewi, en is de softwareleverancier van ICBIS. De ledigingsgegevens van de minicontainers komen in ICBIS terecht.
AddComm Direct B.V.	Dit is een sub-verwerker van Renewi. De AfvalWijzer is een product van AddComm Direct B.V. waarop informatie over het scheiden en/of inzamelen van afval in gemeente Lansingerland te vinden is.

Alle componenten die gebruikt worden in dit digitale landschap zijn gehost in Microsoft Azure. Binnen Microsoft Azure is er de mogelijkheid om de locatie te specificeren van het serverpark. Voor alle componenten is er gekozen voor "West Europe". Hiermee kan er geconcludeerd worden dat geen van

¹³ VNG Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2020, vastgesteld in Staatscourant 11143, 26 februari 2020.

¹⁴ Ter bevestiging hebben we het standpunt van SVHW gevraagd. Dat luidt: "Tussen de gemeenten is een overeenkomst gesloten waarin staat dat de gemeente [Lansingerland] een deelnemer van SVHW is. SVHW is zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke aldus die overeenkomst. SVHW is dus ontvanger van gegevens van de gemeente die we dan weer zelfstandig verwerken voor heffen en innen van lokale belastingen, dus ook afvalstoffenheffing."

de verwerkingen plaatsvindt buiten de Europese Economische Ruimte (EER); in geval dat dit verandert zijn de (sub)verwerkers verplicht hier adequate bescherming (hoofdstuk 5, AVG) op te garanderen.

15 / 24

3.6 Transparantie en AVG-services

Een belangrijk beginsel van de AVG is transparantie. Elke organisatie is verplicht om betrokkenen – in dit geval dus de inwoners van Lansingerland – te informeren over de verwerking van persoonsgegevens en zijn of haar rechten. Op dit moment is er nog geen eigen, specifieke privacyverklaring voor het Diftar proces. Wel bestaat er een algemene privacyverklaring (via <https://www.lansingerland.nl/privacyverklaring/>), en worden inwoners specifiek geïnformeerd over Diftar. Op de website van gemeente Lansingerland is een pagina specifiek gericht op het nieuwe afvalbeleid (zie <https://www.lansingerland.nl/direct-regelen/afval/afval-scheiden-2/afvalbeleid>). Daarnaast is er een nieuwe campagne gestart waarin de focus wordt gelegd op het informeren van inwoners over het beter scheiden van het afval. Onderdeel van deze campagne is de website www.samenhalenweerallesuit.nl.

Verder zullen er ook nog aanvullende acties worden ondernomen, zoals het inzetten van afvalcoaches die inwoners van informatie gaan voorzien. Na de besluitvorming over het nieuwe afvalbeleid wordt er hierover een bericht in de lokale media gepubliceerd en zal de gemeente dit ook via eigen kanalen delen. Verder worden in september brieven verzonden aan huishoudens met de aankondiging en uitleg over de verandering in de afvalstoffenheffing.

4 Persoonlijke en bestuurlijke risico's

16 / 24

4.1 Inleiding

Kernonderdeel van de AVG is het inschatten van mogelijke schade die kan voortkomen uit de gegevensverwerking. Zoals gebruikelijk bij risicomanagement moet er gekeken worden naar de impact ('wat voor vormen van schade kunnen zich voordoen') en de kans ('hoe groot is de kans dat deze schade zich voordoet'). In deze risicoanalyse is gekeken naar de volgende zes risico's:

- Psychologische schade (bijvoorbeeld discriminatie, verlegenheid, angst)
- Gedragsbepaling (zoals wijziging gedrag, eenzaamheid, terugtrekking)
- Verlies aan mogelijkheden (werk, verzekering, huisvesting etc.)
- Economische schade (salarisonthouding, boetes, identiteitsdiefstal)
- Verlies van lichamelijke vrijheid (bewegingsvrijheid, lichamelijke verwondingen)
- Sociale schade (pesterijen, verlies van vertrouwen, reputatieschade)

Tijdens de workshop waren er medewerkers aanwezig van zowel Lansingerland als Renewi.¹⁵ De deelnemers zijn gevraagd een inschatting te maken van de mogelijke risico's die zich voor kunnen doen. Hierbij maken wij onderscheid tussen het bruto risico en het netto risico.

Het bruto risico is de mogelijke schade voor betrokken inwoners wanneer alle bestaande maatregelen zijn weggedacht. Dit doen wij om situaties te simuleren waarin er sprake is van onbevoegde inzage, ongewenste wijziging en verlies of verwijdering van gegevens. Dit geeft een belangrijk inzicht in de mogelijke impact die zich voor kan doen.

Het netto risico is de kans op schade voor de betrokken burger met in achtneming van bestaande beheersmaatregelen. Vanuit het netto risico wordt gekeken naar de waarschijnlijkheid dat de eerder geïdentificeerde impact zich voordoet. De scores worden als volgt aangeduid:

	= Score 0-2.	Verwaarloosbaar/Niet van toepassing
	= Score 2-5.	Gering (kleine kans op negatieve gevolgen en/of eventuele gevolgen zijn waarschijnlijk herstelbaar)
	= Score 5-8.	Substantieel (significante kans op negatieve gevolgen en/of eventuele gevolgen zijn waarschijnlijk onherstelbaar)
	= Score 8-10.	Kritiek (de kans op negatieve gevolgen is groot en eventuele gevolgen zijn waarschijnlijk onherstelbaar)

4.2 Risico's voor de betrokkenen

Na een korte introductie over de AVG zijn deelnemers gevraagd een score van 0 tot 10 te geven aan hun inschatting van het bruto risico op elke van de zes schade categorieën.

Aan de deelnemers is gevraagd welke impact zij zouden verwachten in het geval dat het Diftar systeem worden ingezet, maar er geen waarborgen zijn getroffen. Oftewel, wat zouden de gevolgen zijn als de gegevens die over inwoners worden verzameld voor Diftar op straat komen te liggen en zichtbaar zijn voor iedereen. Tijdens de workshop zijn er een aantal praktijkscenario's naar boven gekomen.

Betrokkenen zouden economische schade kunnen lijden wanneer hun minicontainer wordt gestolen. Als gegevens inzichtelijk zijn, is het makkelijk te achterhalen wanneer iemand op vakantie is. De minicontainer wordt vaak aan de voorkant van het huis geplaatst, waardoor deze makkelijk mee kan worden genomen. De economische schade kunnen zij ondervinden door de hogere kosten voor het variabele heffingsgedeelte en de aanschaf van een nieuwe minicontainer.

Een vergelijkbare situatie bij de afvalpas is dat deze wordt gestolen of dat het huishouden deze kwijtraakt. Andere inwoners kunnen deze pas dan gebruiken. De afvalpassen zijn niet gebonden aan

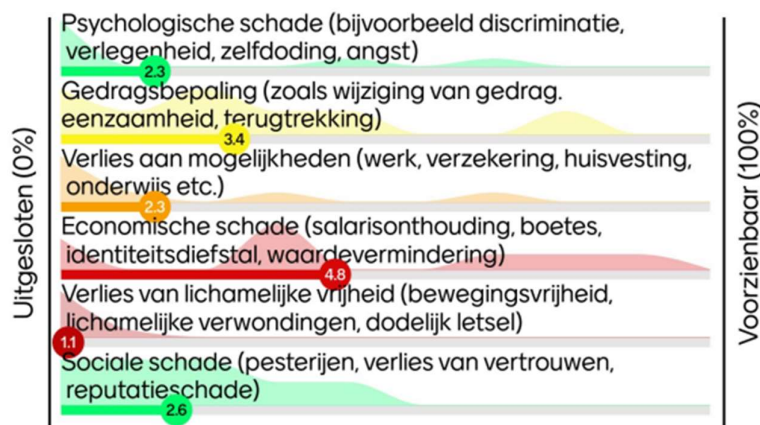
¹⁵ De deelnemers waren: CISO gemeente Lansingerland, gemeente jurist, projectleider Diftar, Programmaleider Afval en Schoon, manager bedrijfsbureau Renewi, workstreamlead project Diftar Renewi en een inwoner uit Bergschenhoek.

bepaalde containers binnen Lansingerland. De afvalpas kan door iedere inwoner en bij iedere container worden gebruikt.

Naast economische schade scoorde gedragsbepaling ook hoog. Op het moment dat het inzichtelijk zou worden hoe vaak inwoners hun vuilnis aanbieden, kan dit zorgen voor wijzigingen in het gedrag. Sommige inwoners bieden vaker vuilnis aan dan anderen en dit kan leiden tot schaamte. Door sociale druk van omwonenden kunnen inwoners zich minder vrij voelen om zich te gedragen zoals ze zelf willen. Gevolgen hiervan kunnen sociale en psychologische schade zijn.

Toch is de kans dat deze risico's zich voordoen klein. Zelfs zonder maatregelen, is het de vraag hoe men negatieve impact kan ervaren doordat alle gegevens over Diftar openbaar zijn. Het is nadelig als alle gegevens over Diftar inzichtelijk worden gemaakt, maar inwoners kunnen elkaar natuurlijk ook zelf in de gaten houden om te achterhalen hoe vaak iemand afval aanbiedt of mogelijk op vakantie is.

De inschatting van de deelnemers op mogelijke impact zonder beheersmaatregelen is weergegeven in figuur 1:

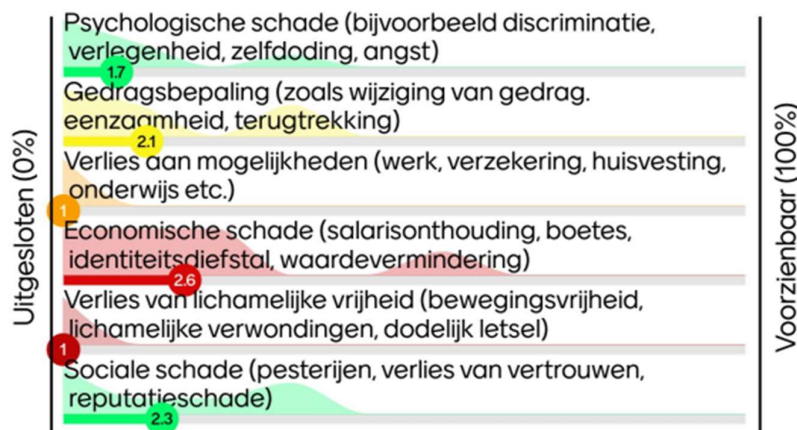
Figuur 1: Bruto risico

Belangrijker is om te kijken naar het resterende netto risico. Door het Diftar systeem op een juiste manier in te richten, worden gegevens niet zomaar inzichtelijk/toegankelijk voor iedereen. Daarnaast kan Diftar zelfs tot positieve gedragsveranderingen leiden. Inwoners worden gestimuleerd om duurzamer met hun afval om te gaan. Kosten voor afvalstoffenheffing kunnen omlaag door beter afval te scheiden, waardoor er minder aanbiedingen worden gedaan. Dit betekent op termijn dat de inwoners gezamenlijk minder heffing betalen.

Getroffen maatregelen

Gemeente Lansingerland heeft al meerdere maatregelen getroffen om informatiebeveiligings- en privacyrisico's te voorkomen. Ze hebben bijvoorbeeld een privacy- en securitybeleid, ze bieden een loket wanneer er dingen met persoonsgegevens mislopen (procedures voor inzage, correctie etc.) en ze werken met geheimhoudingsplichten. Daarnaast worden gegevens *versleuteld* verstuurd van Renewi naar SVHW en weer terug. Een risico dat wel altijd over blijft, is dat een minicontainer kan worden gestolen of niet werkt. Huishoudens hebben dan tijdelijk geen container. Voor de afvalpas bestaat ook de kans dat deze wordt gestolen, kapot gaat of kwijt is. Voor beiden kan er meteen een melding worden gemaakt op MijnAfvalWijzer.nl om het gebruik te blokkeren. Vervolgens wordt er dan een nieuwe container of afval geleverd. De vraag blijft echter tot wat voor impact dit zou kunnen leiden, en in hoeverre dit zonder het gebruik van Diftar ook al niet kan gebeuren. Nu wordt er namelijk ook al gebruik gemaakt van afvalpassen die als sleutel dienen voor de afvalcontainers.

Uit figuur 2 valt duidelijk af te leiden dat de impact voor inwoners een stuk lager wordt geschat met de huidige inrichting die is bedacht voor het Diftar systeem (zie figuur 2). Hoewel er altijd risico's zullen blijven bestaan, is de kans op schade klein.

Figuur 2: Netto risico

4.3 Bestuurlijke risico's

Naast risico's voor betrokkenen bestaan er ook bestuurlijke risico's. Aan de deelnemers is gevraagd om een inschatting te maken van mogelijke risico's die zich voor kunnen doen voor gemeente Lansingerland zelf door de invoering van Diftar.

Tijdens de workshop werd aangegeven dat Diftar politiek gevoelig ligt. Zo is het al eens voorgekomen dat er in gemeenten wethouders zijn ontslagen of opgestapt door moeilijkheden rondom de implementatie van Diftar. Inwoners zijn kritisch over het systeem, en dat wordt ingegeven door meer dan enkel privacygerelateerde argumenten. Zo kan er angst bestaan dat men meer moeten gaan betalen voor de afvalstoffenheffing, of wordt de Diftar gezien als een onnodige overheidsinmenging. Deze kritische houding wordt echter door de projectteams als iets constructiefs beschouwd. De gemeente gebruikt het als feedback, om vervolgens tekst en uitleg te geven bij haar beslissingen.

Verder is een veelgenoemd en onderkend risico van de invoering van Diftar de zogenaamde afvaldumping. Doordat inwoners bang zijn dat ze meer moeten gaan betalen, bestaat de kans dat afval naast de container of op totaal andere plekken wordt gedumpt. Afvaldumping kan voor (stank)overlast zorgen en vervuiling van openbare ruimten. Dit kan leiden tot overlast in buurgemeenten waar afvalcontainers algemeen toegankelijk zijn (*afvaltoerisme*). Inwoners kunnen hiermee proberen de extra kosten te omzeilen. Dit kan reputatieschade voor gemeente Lansingerland als gevolg hebben. De gemeente is zich bewust van dit risico en heeft dit scenario daarom expliciet meegenomen in haar overweging. Uit onderzoek naar afvaldumping, uitgevoerd in andere gemeenten, blijkt dat de invoering van Diftar niet leidt tot noemenswaardige dumping in de openbare ruimte.¹⁶

In onderstaande afbeelding (figuur 3) is te zien hoe de bestuurlijke risico's zijn ingeschat. Het voorkomen van klachten en (vaak daaraan gerelateerde) reputatieschade komen naar voren als de belangrijkste risico's. Ook het opstappen van een bestuurder is niet uitgesloten, waarschijnlijk ingegeven door het aangehaalde voorbeeld in een andere gemeente.

¹⁶ Onderzoeken zijn: 'Verkenning wenselijkheid en haalbaarheid diftar voor Utrechtse Heuvelrug – januari 2021' en 'Handreiking diftar', product van de NVRD in het kader van VANG huishoudelijk afval.

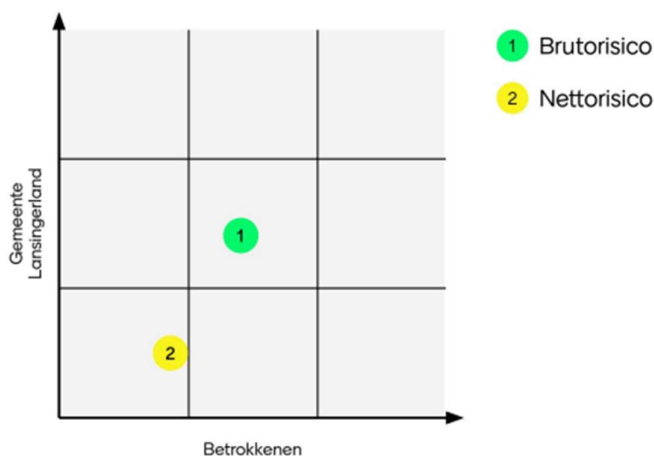

Figuur 3: Bestuurlijke risico's

4.3 Risicoclassificatie

Met het oog op het voorgaande, is de deelnemers gevraagd om een AVG-risicoscore aan dit proces te hangen. De beiden assen corresponderen met respectievelijk de bestuurlijke, dan wel persoonlijke risico's. Zowel het netto risico als bruto risico zijn geplot in figuur 4. Er is een merkbaar verschil te zien tussen beide scores.

Zonder beheersmaatregelen scoort het Diftar proces een B2. Dit betekent dat er voor zowel de organisatie als de betrokkene een substantieel risico op schade bestaat. Wanneer het Diftar-proces uit wordt gevoerd mét beheersmaatregelen (zoals de *getroffen maatregelen* beschreven in paragraaf 4.2, en de te nemen maatregelen aanbevolen in hoofdstuk 5), neemt de AVG-risicoscore af. Deze komt uit op een A1, wat betekent dat er een laag/gering risico is voor de organisatie en de betrokkene.

Figuur 4: AVG-risicoscore

5 Aanbevelingen

5.1 Sturing en toezicht

- Het is in alle processen van belang dat eigenaarschap goed is belegd, zo ook in dit proces. Als het niet duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is, is de kans klein dat de aanbevelingen en werkafspraken ook daadwerkelijk worden nageleefd.

Advies: Wijs een proceseigenaar aan en-, of wanneer deze al bestaat: leg dit vast. Op basis van onze ervaringen worden afdelingshoofden, waar het proces onder valt, aangemerkt als proceseigenaar. De proceseigenaar mandateert mogelijkerwijs zijn/haar verantwoordelijkheid aan een medewerker of projectleider.

- Sturen op een proces betekent dat er ook gaandeweg moet kunnen worden bijgestuurd en aangepast. Het uitvoeren van pilots kan hierin helpen. Het is de bedoeling dat Renewi in de nazomer van 2022 gaat testdraaien. Deze testfase geeft mogelijk inzicht in eventuele gebreken of gevolgen die niet waren voorzien.

Advies: Na afronding van de testfase moet de DPIA worden aangepast en aangevuld met eventuele nieuwe functionaliteiten, bewaartermijnen, afspraken of andere procesveranderingen. De proceseigenaar zorgt ervoor dat deze evaluatie plaatsvindt en de resultaten ervan worden meegenomen in deze DPIA.

Advies: De DPIA is een levend document, wanneer het proces verandert, veranderen de risico's mee. Beoordeel daarom periodiek of de maatregelen nog passend zijn. Een check op bestaande DPIA's eens in de twee jaar, of wanneer het proces verandert, is aan te bevelen.

5.2 Risicomanagement

- Belangrijk onderdeel van risicomanagement is het maken van afspraken met leveranciers. Voor het Diftar systeem wordt gebruik gemaakt van de diensten van externe partijen – waarbij de belangrijkste is: Renewi. Zodra een externe partij persoonsgegevens gaat verwerken namens een organisatie, moeten de in artikel 28 AVG genoemde afspraken gemaakt worden. Dit gaat in de regel vaak met een zogeheten verwerkersovereenkomst. In deze overeenkomst worden afspraken gemaakt over de uitoefening van privacyrechten, melden en afhandelen van datalekken, verwijderen of teruggeven van gegevens en passende technische- en organisatorische maatregelen.

Advies: Met Renewi is in 2015 een verwerkersovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst is oude wetgeving nog van toepassing en deze afspraken sluiten niet aan op het nieuwe Diftar proces. Er wordt nu gewerkt aan een nieuwe versie. Maak samen met de Privacy Officer afspraken over het toetsen van de afspraken uit de overeenkomst. Daarnaast maakt Renewi gebruik van subverwerkers: ga na of Renewi juiste afspraken heeft gemaakt met deze partijen.

- Gemeente Lansingerland heeft een Dataprotocol opgesteld met Renewi en SVHW om afspraken te maken over de data-uitwisseling tussen partijen.

Advies: Uit het dataprotocol volgt dat alle drie de partijen verwerkingsverantwoordelijke zijn. Echter is Renewi de verwerker van gemeente Lansingerland. Zorg ervoor dat deze rolverdeling op de juiste manier wordt vastgelegd. Gemeente Lansingerland en SVHW zijn beide verwerkingsverantwoordelijken. Het dataprotocol regelt de afspraken tussen deze partijen. In een dergelijk protocol moet de nadruk liggen op afspraken over hoe gegevens worden uitgewisseld en de beveiliging daarom heen. Tussen Renewi en SVHW hoeven geen afspraken worden gemaakt. Renewi verwerkt persoonsgegevens namens gemeente Lansingerland. Renewi en gemeente Lansingerland leggen hun afspraken vast in een verwerkersovereenkomst.

5.3 Transparantie

- De AVG schrijft voor dat betrokkenen - in dit geval de inwoners – op de hoogte moeten worden gebracht van alle gegevensverwerkingen die plaatsvinden. Dit gebeurt vaak in de vorm van een privacyverklaring. In de verklaring moet in ieder geval terugkomen welke persoonsgegevens worden verzameld, het doel, betrokken partijen, bewaartermijnen en de manier waarop het proces beveiligd is.

Advies: Controleer, in samenwerking met het Privacy Office, of de communicatie naar de inwoners omtrent Diftar voldoet aan alle vereisten uit de AVG omtrent informatievoorziening over gegevens. Stel desgewenst samen met de Privacy Officer een privacyverklaring voor Diftar op. Vermijd in de communicatie naar de inwoners juridische en technische terminologie, maar probeer zo simpel mogelijk uit te leggen hoe het proces werkt. Het is belangrijk dat de informatie (privacyverklaring) makkelijk toegankelijk is. Het is gebruikelijk om te werken met publicatie van privacyverklaringen op gemeentelijke websites, maar er kan ook worden gewerkt met folders of andere vorm van informatievoorziening.

In hoofdstuk 3.6 staan alle inspanningen die Lansingerland ten aanzien van de informatieplicht reeds uitvoert. Hiermee geeft Lansingerland invulling aan de verplichtingen uit de AVG. Blijf betrokkenen informeren en zorg dat informatie over gegevensbescherming stevast onderdeel is van de communicatiecampagne.

5.4 Rekenschap

- Het basisidee achter de AVG is dat organisaties rekenschap geven over de verwerking van persoonsgegevens. Gemeente Lansingerland moet uitleg kunnen geven over de inrichting en het gebruik van Diftar.

Advies: Deel de uitkomsten van de DPIA met belanghebbenden. Zorg ervoor dat zij ook een terugkoppeling krijgen van de resultaten en opvolging van de maatregelen en aanbevelingen die hier staan beschreven. Het is niet erg om in bepaalde gevallen af te wijken, maar doe dit onderbouwd.

Advies: Neem het proces van Diftar op in het verwerkingsregister van de gemeente om zo verantwoording te kunnen afleggen. De informatie uit de DPIA is hier een handige leidraad voor (bijvoorbeeld voor de categorieën van persoonsgegevens, de ontvangers van de data, de partijen waar mee wordt samengewerkt, enzovoorts).

Advies: In het Raadsvoorstel BR2100002 is vastgelegd – onder 6. Juridische aspecten – dat de Raad vaststelt welke gegevens de gemeente verzamelt, op welke wijze gegevens worden verwerkt en door welke partijen gegevens worden verwerkt. In het kader van rekenschap richting de betrokkenen (inwoners), doet de gemeente er verstandig aan om (de beschreven gegevensverwerkingen uit) deze DPIA te laten vaststellen door het College. De Raad dient eveneens actief geïnformeerd te worden. Op deze manier wordt er voldaan aan de belofte die is gedaan in het genoemde Raadsvoorstel van 25 maart 2021. Zo zijn de benodigde democratische 'checks and balances' geborgd.

5.5 Legitimiteit

- Dit principe bepaalt onder meer dat er niet meer gegevens mogen worden verzameld dan nodig zijn, de gegevens altijd veilig moeten worden opgeslagen en dat ze weer moeten worden verwijderd als het doel waarvoor ze zijn verzameld is bereikt. Om te spreken van een legitieme verwerking, moet in ieder geval aan de volgende vereisten worden voldaan: (1) noodzakelijkheid, (2) proportionaliteit, (3) subsidiariteit en (4) effectiviteit.

Advies: Wees goed op de hoogte van de (solide) juridische onderbouwing van de legitimiteit van Diftar, in geval van potentiële vragen, klachten of verzoeken van inwoners of journalisten. Wetten, zoals genoemd

in hoofdstuk 3, zijn hier een belangrijk onderdeel van, maar eveneens de onderzoeken die de effectiviteit aantonen of de omstandigheden van vergelijkbare casussen zoals in Arnhem.

22 | 24

Advies: Voor gemeenten is noodzakelijkheid van verwerking vaak gebaseerd op wetten of gemeentelijke verordeningen. Afvalscheiding is al in een gemeentelijke verordening opgenomen, om het proces Diftar te verankeren worden de nieuwe tarieven in de Verordening Afvalstoffenheffing vastgelegd. De bedoeling is dat dit in december 2022 gebeurt. Zorg ervoor dat dit daadwerkelijk wordt nageleefd. Voordat dit wordt vastgelegd zal Diftar al worden ingevoerd. Hierdoor is het des te belangrijker om het goed vast te leggen.

5.6 AVG-services

- Op basis van artikel 16 t/m 22 AVG hebben inwoners meerdere rechten op het gebied van gegevensbescherming, zoals het recht op inzage of verwijdering. Let op – privacyrechten zijn niet absoluut. Zo mag bijvoorbeeld de uitoefening van een recht geen inbreuk maken op de rechten van anderen.

Advies: Zorg dat betrokkenen hun AVG-rechten kunnen uitoefenen en deze rechten binnen het Diftar proces (technisch) kunnen worden gefaciliteerd. Dit is echter alleen relevant als ervoor wordt gekozen om gegevens voor een langdurige periode te bewaren. Het is niet de bedoeling dat persoonsgegevens worden bewaard met als enige doel om aan AVG-rechten te voldoen.

Sluit hierbij aan bij reeds bestaande gemeentelijke procedures die het mogelijk maken om: inzage in eigen gegevens te krijgen, correcties door te voeren, klachten uit te oefenen, enzovoorts. Wijs de inwoners op de loketten waaraan hun verzoeken voor het uitoefenen van AVG-rechten gericht kunnen worden.

5.7 Proportionaliteit en opslagbeperking

- Opslagbeperking is een belangrijk fundament van de AVG. In andere woorden – hoelang bewaar je persoonsgegevens? Hierbij is het logisch om onderscheid te maken tussen gebruiks- en bewaartermijnen. Gebruikstermijn richt zich op de vraag “hoe lang zijn de gegevens nodig”, terwijl voor bewaartermijnen de vraag geldt “hoe lang moeten de gegevens bewaard worden”.

Advies: Zorg ervoor dat iemand van informatiebeheer vaststelt of er wettelijk verplichte bewaartermijnen moeten worden nageleefd. Indien er geen wettelijke verplichtingen gelden, is het verstandig dat informatiebeheer samen met de Privacy Officer bepaalt welke bewaartermijnen er moeten gelden. Nadat de bewaartermijnen zijn vastgesteld moeten deze afspraken ook met Renewi worden gedeeld. Gemeente Lansingerland draagt zorg voor de naleving van deze afspraken.

De bewaartermijn uit de VNG-selectielijst kan als leidraad worden gebruikt. Deze stelt de bewaartermijn van gegevens rondom afvalinzameling op 7 jaar²⁷. Voor handhaving van bewaartermijnen, juiste opslag van gegevens en correct archiveren is wederom samenwerking met informatiebeheer nodig.

5.8 Informatiekwaliteit

- De AVG eist dat informatie waarmee wordt gewerkt juist, kloppend en actueel is. Voor de verwerkingen rondom Diftar geldt deze verplichting ook.

Advies: Zorg voor waarborgen die maken dat de informatie waarmee wordt gewerkt actueel blijft. Dit kan bijvoorbeeld door periodieke checks op de databases en vooral door de mogelijkheid om correcties door te voeren. Mocht een container of afvalpas ten onrechte van de ‘white list’ verdwijnen moet er een proces

²⁷ Zie via: https://vng.nl/sites/default/files/2020-02/selectielijst_20200214.pdf op bladzijde 19, onder Producten en diensten leveren - Het door het orgaan leveren van (publieke) producten of diensten - Afvalinzameling, afvalcontainer, rioolaansluiting, ambulancevervoer, geldt termijn van 7 jaar.

zijn om dit aan te geven. Overweeg daarnaast of het voor uitwisseling van data volgens het dataprotocol wenselijk is om te blijven werken met Excellijsten. Deze zijn, indien handmatig ingevuld of door meerdere mensen bekeken of aan te passen, foutgevoelig.

5.9 Doelbinding

- Persoonsgegevens mogen binnen de AVG niet zomaar voor andere doeleinden gebruikt worden. In het geval dat gemeente Lansingerland de gegevens wél voor een ander doel wil gebruiken, moet daar eerst een verenigbaarheidstoets op worden uitgevoerd.

Advies: Zorg dat de huidige persoonsgegevens alleen worden gebruikt voor de doelen die staan beschreven in paragraaf 3.1. Mocht er toch een wens zijn om gegevens ook voor andere doelen te gebruiken, voer samen met een Privacy Officer een verenigbaarheidstoets uit en verwerk dit in de huidige DPIA.

5.10 Informatiebeveiliging

- Persoonsgegevens mogen alleen toegankelijk zijn voor medewerkers die daar een bepaalde noodzaak toe hebben. Vanuit de AVG is het een eis dat persoonsgegevens (technisch) worden afgeschermd voor degene die geen specifieke noodzaak hebben tot de gegevens.

Advies: Zorg dat toegang tot systemen wordt afgeschermd met autorisaties. Controleer deze autorisaties periodiek. Voor zover verwerkingen plaatsvinden buiten de gemeentelijke systemen (bijvoorbeeld bij Renewi) moet ook worden gezorgd voor autorisaties.

Advies: Maak gebruik van- en sluit aan bij bestaande gemeentelijke procedures rondom informatiebeveiliging. Betrek informatiebeveiligingskolom / security (zoals de CISO) bij de inrichting van het systeem om te voldoen aan voor de gemeente geldende normen op gebied van informatiebeveiliging (zoals de BIO). Zorg er tevens voor dat de (sub)verwerkers zich committeren aan eenzelfde niveau van gegevensbescherming – bijvoorbeeld via overeenkomsten zoals beschreven onder 5.2.

Privacy
Management
Partners
Coöperatie UA

adres

Vondellaan 58
3521 GH Utrecht

telefoon

+31 85 401 38 66

e-mail

info@pmpartners.nl

website

www.pmpartners.nl